

Natura 2000-handleplan

Kattehale Mose

Natura 2000-område nr. 137

Habitatområde H121

10. oktober 2012

ALLERØD KOMMUNE

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Kolofon

- Titel:** Natura 2000-handleplan for Kattehale Mose
- Udgiver:** Allerød Kommune
Bjarkesvej 2
3450 Allerød
www.alleroed.dk
- Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk
- År:** 2012
- Forsidefoto:** Kattehale Mose, Fotograf: Kurt Borella
- ISBN nr.:** *Bemærk: indsættes først i endeligt godkendte handleplan*

Må citeres med kildeangivelse

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
Baggrund	4
Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan	6
Mål for planperioden	8
Forventede metoder og forvaltningstiltag	9
Prioritering af den forventede forvaltningsindsats	11
Forventet effekt	12
Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag	14
Bilag 2: Kort med kortlagte naturtyper samt potentielle områder for ny habitatnatur	15
Bilag 3: Forklaring af Natura 2000-begreber m.m.	16
Bilag 4: Strategisk Miljøvurdering	19

Baggrund

Der er udarbejdet statslige Natura 2000-planer for 246 Natura 2000-områder, som kan findes her: [Natura 2000-plan](#).

Denne handleplan er en udmøntning af Natura 2000-plan for område nr. 137 Kattehole Mose.

Handleplanen er udarbejdet af Allerød Kommune og Naturstyrelsen.

Kommunen er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område - bortset fra skovbevoksede, fredskovpligtige arealer. Kommunen sikrer gennemførelse for sit område inden udgangen af år 2015.

Naturstyrelsen er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører de skovbevoksede, fredskovpligtige arealer. Naturstyrelsen sikrer gennemførelse af disse dele af handleplanen inden udgangen af år 2021. Der er ikke kortlagt skovhabitatnaturtyper på disse arealer, og Naturstyrelsen har vurderet, at der i denne planperiode ikke er behov for indsats i de skovbevoksede, fredskovpligtige arealer i Natura 2000-området.

Naturstyrelsen er offentlig lodsejer. Der er ikke kortlagt skovhabitatnaturtyper på disse arealer, og Naturstyrelsen har vurderet, at der i denne planperiode ikke er behov for indsats på disse offentligt ejede arealer. Der er derfor ikke udarbejdet en drifts- og plejeplan for arealerne.

Kirkeministeriet ved Blovstrød Menighedsråd ejer, som den anden statslige myndighed i området, et mindre areal på grænsen af Natura 2000 området. I området er der kortlagt 0,4 ha habitatnaturtype. Kirkeministeriet har ikke udmeldt, at de udarbejder deres egen drifts- og plejeplan for Natura 2000-området, hvorfor denne handleplan også omfatter kirkeministeriets areal. Der er imidlertid ikke planlagt en indsats i det pågældende område i første planperiode, idet den igangværende indsats koncentrerer sig om de centrale dele af Natura 2000 området.

Handleplanen er udarbejdet med hjemmel i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 932 af 24/9 2009), bekendtgørelse nr. 1117 af 25/11 2011 om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner og bekendtgørelse nr. 1116 af 25/11 2011 om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning.

Det fremgår af lovgivningen:

- at en handleplan skal indeholde:
  - en prioritering af handleplan-myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden
  - en angivelse af mål og forventet effekt for de enkelte aktiviteter
  - de forventede metoder og forvaltningstiltag, som handleplan-myndigheden vil tage i brug for at forbedre naturtilstanden eller fastholde gunstig bevaringsstatus
- at en handleplan ikke må stride imod retningslinjer fastsat i den statslige Natura 2000-plan.
- at en handleplan skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelse af handleplanen.

Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt lægge Natura 2000-planen og -handleplanen til grund.

I handleplanen anvendes en række Natura 2000-begreber m.m., som er defineret nærmere i bilag 2.

Sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Natura 2000-område nr. 146 Kattehale Mose.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området Kattehale Mose indeholder en mindre tørvemose med stedvis næringsfattige og sure dele. Den indgår i et større forløb af moser, gamle ler- og tørvegrave, skov, krat og åbent græsningsland, som strækker sig sydpå fra Allerød mellem Ravnholt Skov og Sønderskov.

Kattehale Mose er præget af gamle tørvegrave med varierende vandstand, hvor der nu er udviklet småsøer og næringsfattige, mere eller mindre flydende bevoksninger med tørvemoser. Meget af mosen er siden tørvegravningen groet til med krat og skov. Mosen har i mere end hundrede år været kendt for sin specielle flora og insektfauna.

Vigtigste naturværdier

Området er udpeget som Habitatområde (H121). I udpegningsgrundlaget indgår bl.a. de brunvandede søer og vandhuller i de tidligere tørvegrave. Afhængigt af lys-, dybde- og næringsforholdene, rummer de en varierende og ganske rig flora af vandplanter. I udpegningen indgår desuden de åbne, mere eller mindre flydende arealer af hængesæk, hvor tørvemoser og andre planter knyttet til næringsfattig, sur bund er vokset hen over tørvegravene. Endelig indgår arealer af skovbevokset tørvemose med især birk, der har bredt sig efter tørvegravningen.

Blandt de arter, som området er udpeget for, har det især betydning for den sjældne stor kærguldsmed. Denne guldsmed yngler stadig i mindst én af de åbne, solrige tørvegrave, hvor dens larve lever mellem planter i vandet. Området er desuden udpeget for stor vandsalamander. I mosen findes en bestand af grøn mosaikguldsmed, der også er internationalt beskyttet, men ikke indgår i udpegningen af Natura 2000-områder. Denne guldsmed lægger sine æg i vandplanten krebsklo. Kattehale Mose har i øvrigt haft en særdeles artsrig guldsmedefauna gennem tiden, selvom en del arter er forsvundet i dag. Også floraen af mosser og andre planter knyttet til næringsfattig, sur mosebund er nationalt kendt som artsrig og speciel. Af fugle yngler den ualmindelige svaleklire af og til i området.

Trusler mod områdets naturværdier

Der er foretaget en tilstandsvurdering for de fleste af områdets naturtyper, og truslerne mod udpegningsgrundlaget er registreret.

Mange af de naturtyper, som området er udpeget for at beskytte, vurderes at være påvirket af atmosfærisk kvælstofdeponering (eutrofiering). Flere steder er der problemer som følge af tilgroning.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges, eller at skovnaturtyper konverteres til skovnaturtyper, der ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Målsætning og indsats

Målsætningen for Kattehale Mose er at søer og vådområder får god vandkvalitet og bliver et godt levested for stor kærguldsmed og stor vandsalamander.

Endvidere er målsætningen at naturtyperne hængesæk og skovbevokset tørvemose sikres.

Indsats

Oversigt over væsentlige indsætter til gennemførelse af denne plan:

Indsats	Stort omfang	Mindre omfang	Undersøges nærmere	Ikke anvendt
Rydning, fjernelse af uønsket opvækst Herunder bekæmpelse af invasive arter		X		
Forbedring af hydrologi Fx ved at standse dræning, genoprette vandløb, fjerne diger		X		
Ekstensiv drift Fx indførelse eller opretholdelse af græsning, høslæt mm.				X
Sikring af arealer Sikring af natur der ikke pt. er beskyttet (fx stenrev og skovnatur)				X
Reducere forstyrrelser Fx færdsel, sejlads og jagt				X
Forbedring/sikring af levesteder Fx ved etablering af vandhuller, sikring af redetræer eller større fouragerings- eller yngleområder		X		

Indsatsen vil helt overvejende dreje sig om sikring af og/eller genindføre lysåbne forhold ved rydning af opvækst på naturtyperne samt at gennemføre en indsats over for invasive plantearter. For mange vandafhængige naturtyper vil det desuden være afgørende at sikre en forbedret hydrologi, ligesom der skal sikres gode levesteder for f.eks. stor kærguldsmed og stor vandsalamander. Der foretages en udvidelse af forekomsterne af hængesæk, hvor det naturmæssigt er muligt. Indsatsen for skovene vil helt overvejende dreje sig om beskyttelse af skovarealerne, samt sikring af hensigtsmæssig skovnaturtypebevarende drift og pleje. Endelig udføres en særlig indsats for truede arter ved at sikre leve- og ynglesteder for stor vandsalamander og stor kærguldsmed.

Mål for planperioden

(Natura 2000-planens indsatsprogram)

Natura 2000-planens indsatsprogram er bindende retningslinjer for handleplanen i første planperiode, og anvendes derfor som handleplanens mål. Dette indsatsprogram skal være gennemført med udgangen af år 2015, dog år 2021 for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Indsatsprogrammet vedrører alene naturtyper og arter, som er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, jf. bilag 1.

Indsatsprogrammet er på side 18 i [Natura 2000-planen](#).

Her er et sammendrag af Natura 2000-planens indsatsprogram:

Naturtyper

- Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i hængesæk, tørvelavning. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe en mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtypen skovbevokset tørvemose, og disse steder sikres den for skovnaturtypen mest hensigtsmæssige hydrologi.
- De lysåbne terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje.
- Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.
- Invasive arter skal bekæmpes og deres spredning skal forebygges
- Arealerne med hængesæk udvides om muligt ved fældning af træer i ikke habitat-naturtype.

Arter

- Der sikres velegnede levesteder for stor kærguldsmed og stor vandsalamander.
- Stor kærguldsmed sikres optimale yngle- og levesteder.

Indsatser som forventes gennemført via anden planlægning end handleplanen:

Husdyrgodkendelsesloven: reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets naturtyper sker ved administrationen af denne lov.

Forventede metoder og forvaltningstiltag

Her angives de metoder og forvaltningstiltag, som forventes at skulle anvendes for at opfylde handleplanens mål (Natura 2000-planens indsatsprogram).

Den konkrete indsats på et areal kan udmøntes ved, at lodsejeren søger om tilskud fra en række særlige tilskudsordninger under Landdistriktsprogrammet. For nærmere information henvises til [NaturErhvervsstyrelsen](#) og – for skovbevoksede arealer – til [Naturstyrelsen](#).

Naturtyper

I tabel 1 angives de forventede metoder og forvaltningstiltag for *naturtyperne* på udpegningsgrundlaget, jf. bilag 1. Tabellen er inddelt i 3 grupper:

- Lysåbne naturtyper, inkl. sø- og vandløbsnaturtyper (se bilag 2)
- Skovnaturtyper (se bilag 2)
- Ny habitatnatur (dvs. forventede udvidelser af naturtyperne)

Hovedparten af arealet med naturtyper er kortlagt, og kan ses på hjemmesiden [PRIOR](#). I tabel 1 er der et skøn over omfanget af de enkelte metoder og forvaltningstiltag for de kortlagte naturtyper samt et skøn over omfanget af ny habitatnatur. I den forbindelse skelnes mellem ”Igangværende indsats” og ”Behov for ny indsats”, da der allerede er igangværende indsatser i Natura 2000-området, der bidrager til at opfylde handleplanens mål.

Tabel 1: Forventede metoder og forvaltningstiltag for naturtyperne

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skøn over omfanget af:		
	Igangværende indsats	Behov for ny indsats	Samlet indsats
Lysåbne naturtyper:			
Rydning af uønsket opvækst	ca. 0,8 ha	0 ha	ca. 0,8 ha
Forbedring af hydrologi	0 ha	0 ha	0 ha
Græsning eller høslæt	0 ha	0 ha	0 ha
Afskrælning eller afbrænding	0 ha	0 ha	0 ha
Skovnaturtyper:			
<i>Skov med fredskovspligt:</i>			
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	0 ha	0 ha	0 ha
Urørt skov	0 ha	0 ha	0 ha
Forbedring af hydrologi	0 ha	0 ha	0 ha
<i>Skov uden fredskovspligt:</i>			
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	ca. 2,2 ha	0	ca. 2,2 ha
Urørt skov	ca. 0,8 ha	0 ha	ca. 0,8 ha
Forbedring af hydrologi	0 ha	0 ha	0 ha
Ny habitatnatur:			
Udvidelser af naturtyper	0 ha	0 ha	0 ha

Kommunen har i februar-marts 2012 gennemført en ekstraordinær stor naturpleje og naturgenopretning i Kattehale Mose. Dette efter opdateret monitoring af nuværende og potentielle leve- og ynglesteder for stor kærguldsmed i Kattehale Mose. Naturplejen i 2012 blev udført i projektet Dragonlife, et samarbejdsprojekt mellem danske og estiske partnere finansieret af kommunen og EU-LIFE programmet.

Denne intensive plejeindsats i 2012 vil danne basis for udarbejdelsen af en fremadrettet plejeplan for området, som foreskrevet i fredningen for Kattehale Mose. Denne plejeplan vil således tage udgangspunkt i naturtilstanden der foreligger nu og bevare denne fremover.

Særligt for skovnaturtyperne:

❖ Igangværende indsats

Dækker skovarealer, der i hele planperioden er beskyttet ved skovlovsaftale, fredning eller lignende. I særlige tilfælde kan der være behov for en supplerende beskyttelsesindsats.

Bemærk: Træbevoksede moser, hvor vegetationen er opstået naturligt, er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28. Det kan omfatte 91D0 Skovbevokset tørvemose. Sådanne arealer er ikke medtaget under "Igangværende indsats" i tabel 1, selvom beskyttelsen kan være tilstrækkelig.

Der er ikke kortlagt skovhabitatnaturtyper på de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, og Naturstyrelsen har vurderet, at der i denne planperiode ikke er behov for indsats på disse arealer i Natura 2000-området.

Arter

I tabel 2 angives de forventede metoder og forvaltningstiltag for *arterne* på udpegningsgrundlaget (jf. bilag 1) *udover* indsatsen for naturtyperne, som i mange tilfælde også vil gavne arterne.

Tabel 2: Forventede metoder og forvaltningstiltag for arter *udover* indsatsen for naturtyperne.

Forventede metoder og forvaltningstiltag	Skøn over omfanget af:		
	Igangværende indsats	Behov for ny indsats	Samlet indsats
Restaurering af vandhuller	6 stk.	1 stk.	7 stk.

Naturstyrelsen har vurderet, at der i denne planperiode ikke er behov for indsats for arter på de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer i området.

Prioritering af den forventede forvaltningsindsats

Indsatsen i 1. planperiode skal standse tilbagegangen for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. I Natura 2000-planen er dette mål udmøntet i fire sigtelinjer:

1. Sikring af tilstanden af eksisterende naturarealer og arter
2. Sikring af de små naturarealer
3. Sikring af naturtyper og levesteder som ikke er beskyttede
4. Indsats for truede naturtyper og arter

De fire sigtelinjer lægger niveauet for den indsats, som handleplanmyndighederne skal gennemføre, og er udtryk for den nationale prioritering i 1. planperiode.

Her beskrives de dele af indsatsprogrammet, som handleplanmyndighederne forventes at gennemføre med særligt fokus og tidligt i planperioden:

Naturplejen, som kommunen udførte i 2012, sigtede mod en genskabelse af de lysåbne naturtyper i området, der var under kraftig tilgroning, herunder flere små biotoper der styrker og supplerer hinanden, til gavn for sjældne arter herunder arterne i udpegningsgrundlaget for Natura 2000 udpegningen. Sigtelinje 1, 2 og 4 var med dette arbejde i fokus. Arbejdet omfattede rydning af mosearealer, fjernelse af uønsket og skyggende trævækst og fritlæggelse af mindre vandspejle 6 forskellige steder i området.

Kommunen skal i forbindelse med fredningen af området, som forventes vedtaget i 2012, udarbejde en plejeplan for området i dialog med lodsejerne, og vil herigennem sikre områder til urørt skov og skovnaturtypebevarende drift og pleje.

Forventet effekt

Her beskrives den forventede naturmæssige effekt ved at gennemføre de enkelte aktiviteter. Den faktiske naturmæssige effekt for naturtyper og arter vil løbende blive fulgt i det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

Lysåbne naturtyper:

- *Rydning af uønsket opvækst*

I forbindelse med pleje af lysåbne arealer vil det ofte være nødvendigt at foretage en rydning af buske og træer. Det vil typisk være arealer, hvor græsning eller slåning har været enten utilstrækkelig eller helt opgivet, og der har indfundet sig uønsket opvækst. Det kan f.eks. være bævreasp på overdrev og hede eller pilekrat i moser, enge og søer. Rydningen sikrer, at den flora og fauna, der trives med lysåbne forhold, ikke skygges bort. Desuden vil rydning ofte bidrage til at bekæmpe invasive arter som selvsåede nåletræer og glansbladet hæg. Det er vigtigt, at det ryddede opvækst fjernes for at skabe gode vækstbetingelser for den lysåbne vegetation.

Ved rydning af arealer med stort potentiale for at udvikle ny habitatnatur vil den vegetation, der er karakteristisk for naturtypen, kunne indfinde sig efter få år. Det gælder særligt for tidlige tilgroningsstadier af naturtyperne.

Med den intensive naturpleje, der er foretaget i 2012, forventes der de kommende par år at ske en fremgang af de arter og naturtyper, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000 områder Kattehale Mose. Derudover er der fjernet en stor mængde biomasse og dermed af næringsstoffer fra området. Dette kombineret med en kloakering i området de seneste år har således skabt rammerne for en fremtidig god naturtilstand i Kattehale Mose uden nævneværdig næringsstofbelastning. Denne tilstand skal naturligvis holdes ved lige ved fremtidig pleje.

Den udførte rydning i 2012 forventes at ændre bevaringsstatus fra for Hængesæk (7140) fra moderat til høj. For at fortsat bevare tilstanden vil der nu blive udarbejdet en plejeplan for området med udgangspunkt i den nu opnåede tilstand.

Skovnaturtyper:

- *Skovnaturtypebevarende drift og pleje*

Med den *skovnaturtypebevarende drift og pleje* beskyttes skovnaturtyperne mod gødskning, sprøjtning og yderligere afvanding. I nogle tilfælde etableres mere naturlige vandstandsforhold. Der sikres nogle af de naturmæssigt vigtige strukturer, f.eks. vedvarende skovdække, en vis andel uforstyrret jordbund, hule og døde træer. De karakteristiske træarter for skovnaturtyperne fremmes, og invasive arter kan bekæmpes. I særlige tilfælde plejes skovnaturtyperne med gamle driftsformer såsom skovgræsning og stævning. Den samlede forventede effekt er en sikring af skovnaturtyperne.

Både private som offentligt ejede arealer vil fortsat blive drevet med en skovnaturtypebevarende drift og pleje.

- *Urørt skov*

Udlæg til urørt skov sikrer fri dynamik og andre naturlige processer i skovens økosystem. Der vil efter en (længere) årrække typisk være mere dødt ved, flere store og hule træer, en uforstyrret jordbund samt mere naturlig hydrologi. På sigt vil der kunne ses en effekt på den flora og fauna, der er tilknyttet disse naturforhold. Den samlede forventede effekt er en sikring af skovnaturtyperne

Der vil ikke ske en ændring af tilstanden for skovbevokset tørvemose (91D0), der fortsat vil være høj.

En del af de kommunalt ejede og privat ejede arealer i Kattehale Mose vil fortsat henligge som totalt urørt skov og mose.

Ny habitatnatur:

- Udvidelser af naturtyper

Den ny habitatnatur skal typisk sammenbinde små, fragmenterede forekomster af naturtyperne og/eller udvide arealet af truede naturtyper. Desuden kan det være for at øge levestederne for truede arter.

Hvis udvidelserne sker på arealer med et stort potentiale for genskabelse af naturtyper, vil der med den nødvendige indsats (forbedring af vandstandsforhold, rydning mv.) og pleje (afgræsning eller høslæt) kunne udvikles ny habitatnatur på relativt få år. Det kan f.eks. være arealer, der tidligere har rummet naturtypen og som ligger i nær tilknytning til eksisterende arealer med naturtypen. Hvis udvidelsen derimod foregår på tidligere landbrugsjord, må udviklingen mod habitatnatur af høj kvalitet forventes at tage væsentlig længere tid (ofte flere årtier).

Hvorvidt der nu er skabt åbne vandflader i naturtype (7140) eller om der er genskabt naturtyperne 3150 eller 3160 er et fortolkningsspørgsmål. Åbne vandflader på (7140) er nok den rette konklusion på naturplejeeffekten i februar-marts 2012.

Arter:

Indsatsen for hovedparten af arterne på udpegningsgrundlaget vil ske gennem den generelle naturtypeindsats for lysåbne naturtyper og skovnaturtyper som beskrevet i afsnittene ovenfor. For stor vandsalamander indgår endvidere nygravning og evt. restaurering af vandhuller.

Med den gennemførte pleje er der for arterne stor kærguldsmed (1042) og stor vandsalamander (1166) nu genskabt åbne vandflader og bevaringsstatus vurderes at øges til gunstig. Bevaringsstatus må dog konkret vurderes ved monitoring de kommende år.

Det vil i 2013-2014 blive undersøgt hvordan en større sø i den sydlige del af Kattehale Mose (lokalt kaldet Kattehale sø) ved oprensning og brinkpleje yderligere kan sikre levesteder for de omtalte arter.

Samlet set vurderes den i februar-marts 2012 udførte pleje samt opfølgningen på fredningen af området at opfylde handleplanens målsætninger.

Bilag 1: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 121:

Naturtyper

Naturtypenr.	Naturtype	Handleplan-myndighed				I alt
		Allerød Kommune			Naturstyrelsen	
		Privat ejede arealer	Arealer ejet af Kirkeministeriet	Arealer ejet af Allerød kommune	Privat ejede arealer	
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	0	0	0	0	0
3160	Brunvandede søer og vandhuller	0	0	0	0	0
7140	Hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende i vand	0,4	0	0	0	0,4
7150	Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv	0	0	0	0	0
91D0	Skovbevoksede tørvemoser	3,0	0,4	0,9	0	4,3
I alt		3,4	0,4	0,9	0	4,7

Arter

1042 Stor kærguldsmed (*Leucorrhina pectoralis*)

1166 Stor vandsalamander (*Triturus cristatus cristatus*)

Bilag 2: Kort med kortlagte naturtyper

Bilag 3: Forklaring af Natura 2000-begreber m.m.

Begreb	Forklaring
Natura 2000	Natura 2000 er et netværk af områder i EU med særligt værdifuld natur. Natura 2000 er en samlebetegnelse for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder. I Danmark tales om internationale naturbeskyttelsesområder, som også rummer Ramsarområder, og består af et eller flere af disse særligt udpegede områder. Natura 2000-områderne kan ses i Danmarks Miljøportal . Der er mere information om Natura 2000 på Naturstyrelsens hjemmeside
Udpegningsgrundlag	Udpegningsgrundlaget er en fællesbetegnelse for de arter og naturtyper, som findes indenfor et internationalt beskyttelsesområde og som er omfattet af listerne i habitatdirektivet eller fuglebeskyttelsesdirektivet, som forudsætter udpegningsgrundlag af beskyttelsesområder. Du kan finde udpegningsgrundlag her: Udpegningsgrundlag .
Naturtyper	Naturtyperne er defineret nærmere i " Habitatbeskrivelser, årgang 2010 ". Endvidere er alle danske naturtyper beskrevet på Naturstyrelsens hjemmeside .
Lysåbne terrestriske naturtyper	I Danmark er der 35 lysåbne terrestriske naturtyper: 1210 (Enårig vegetation på strandvolde) , 1220 (Flerårig vegetation på stenede strande) , 1230 (Klinter eller klipper ved kysten) , 1310 (Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter) , 1320 (Vadegræssamfund) , 1330 (Strandenge) , 1340 (Indlands-strandenge) , 2110 (Begyndende klitdannelser) , 2120 (Hvide klitter og vandremiler) , 2130 (Stabile kystklitter med urtevegetation) , 2140 (Stabile kalkfattige klitter med <i>Empetrum nigrum</i>) , 2160 (Kystklitter med havtorn) , 2170 (Kystklitter med gråris) , 2190 (Fugtige klitlavninger) , 2250 (Kystklitter med enebær) , 2310 (Indlandsklitter med lynq og visse) , 2320 (Indlandsklitter med lynq og revling) , 2330 (Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene) , 4010 (Våde dværgbusksamfund med klokkelyng) , 4030 (Tørre dværgbusksamfund (heder)) , 5130 (Enebærkrat på heder, overdrev eller skrænter) , 6120 (Tørketålende græsvegetation på kalkrig jordbund) , 6210 (Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund) , 6230 (Artsrige overdrev) , 6410 (Tidvis våde enge) , 6430 (Bræmmer med høje urter) , 7110 (Aktive højmoser) , 7120 (Nedbrudte højmoser) , 7150 (Lavninger på tørv med <i>Rhynchosporion</i>) , 7210 (Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe) , 7220 (Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand) , 7230 (Rigkær) , 7140 (Overgangstyper af moser og hængesæk) , 8220 (Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter) , 8230 (Indlandsklipper af kalkfattige bjergarter med pionerplantesamfund) .
Sø- og vandløbsnaturtyper	I Danmark er der 7 sø- og vandløbsnaturtyper: 3110 (Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller) , 3130 (Ret næringsfattige søer og vandhuller) , 3140 (Kalkrige søer og vandhuller med kransålalger) , 3150 (Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter) , 3160 (Brunvandede søer og vandhuller) , 3260 (Vandløb med vandplanter) , 3270 (Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter) .
Skovnaturtyper	I Danmark er der 10 skovnaturtyper: 2180 (Skovklit) , 9110 (Bøg på mor) , 9120 (Bøg på mor med kristtorn) , 9130 (Bøg på muld) , 9150 (Bøg på kalk) , 9160 (Ege-blandskov) , 9170 (Vinteregeskov) , 9190 (Stilkege-krat) , 91D0 (Skovbevokset tørvemose) , 91E0 (Elle- og

	askeskov).
Kortlægning	Under forarbejdet til Natura 2000-planerne er en række naturtyper kortlagt ved en fysisk gennemgang af habitat-områderne. Naturtyperne er afgrænset og identificeret, og der er registreret oplysninger om struktur og artsindhold på arealerne. De kortlagte områder kan f.eks. findes på PRIOR .
Tilstandsklasse	Tilstandsklassen er udtryk for naturkvaliteten af den enkelte kortlagte naturtype. Tilstandsklassen er beregnet på baggrund af strukturindikatorer og artsdata, som er indsamlet ved kortlægningen. Ud fra strukturindikatorerne beregnes et strukturindeks, og tilsvarende beregnes et artsindeks ud fra de indsamlede artsdata. Hver især fortæller de to indeks noget om de aktuelle livsvilkår og den seneste historie på arealet. Tilstanden er en sammenvejning af de to indeks. Der er 5 tilstandsklasser: I. Høj tilstand II. God tilstand III. Moderat tilstand IV. Ringe tilstand V. Dårlig tilstand De to øverste klasser I og II opfylder Habitatdirektivets krav til gunstig bevaringsstatus under forudsætning af, at der foreligger en prognose der siger, at arealet også i fremtiden vil kunne opretholde den høje eller gode tilstand. Tilstandsklasse (inkl. struktur- og artstilstand) for en kortlagt naturtype kan ses på PRIOR .
Gunstig bevaringsstatus	En naturtypes bevaringsstatus er gunstig, når: - arealet med naturtypen i det naturlige udbredelsesområde er stabilt eller øges - den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for naturtypens opretholdelse, er til stede og vil være det fremover. - bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for naturtypen, er gunstig. En arts bevaringsstatus anses for gunstig, når: - bestandsudviklingen viser, at arten på lang sigt vil opretholde sig selv - artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang eller vil blive mindsket - der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på lang sigt at bevare artens bestande
Natura 2000-plan	Natura 2000-planen fortæller, hvordan man skal behandle hvert af de 246 Natura 2000-områder, så man stopper tilbagegangen for naturtyper og arter i det enkelte område. Natura 2000-planen indeholder en basisanalyse af områdets aktuelle naturtilstand og trusler, mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Natura 2000-plan kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside .
Natura 2000-handleplan	Natura 2000-planen udmøntes i handleplaner. En kommune skal således udarbejde en handleplan for, hvordan Natura 2000-planen vil blive realiseret inden for kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Kommunen skal efterfølgende sikre, at handleplanen gennemføres. På tilsvarende måde har Naturstyrelsen ansvaret for at udarbejde og gennemføre handleplaner for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer.
Offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	Offentlige lodsejere har mulighed for selv at udarbejde drifts- og plejeplan som opfølgning på en Natura 2000-plan.

	I Natura 2000-handleplanen skal der være resuméer af de offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner.
Invasive arter	Invasive arter dækker over plante- og dyrearter, der af mennesket er blevet flyttet fra en del af verden til en anden og her påvirker hjemmehørende arter negativt. Et almindeligt brugt eksempel er kæmpe-bjørneklo, som er ført til Danmark fra Kaukasus og nu giver problemer i eksempelvis moser, hvor den udkonkurrerer hjemmehørende plantearter.
Skovnaturtypebevarende drift og pleje	<p>I Natura 2000-tilskudsordning for skov er den skovnaturtypebevarende drift og pleje defineret på følgende måde:</p> <p>Alle arealer omfattes af en basissikring med følgende indhold:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedvarende skovdække • Ved skovdrift skal de karakteristiske træarter for skovnaturtypen fremmes • Ved foryngelse skal der anvendes en naturvenlig foryngelse • Ingen gødskning, kalkning eller kemisk bekæmpelse • Uforstyrret jordbund på mindst 2/3 af arealet • Ingen øget afvanding • Bevaring af eksisterende dødt ved og træer med hulheder • Plejeret til handleplan-myndigheden til bekæmpelse af arter, der optræder invasivt <p>Som minimum skal alle arealer i tilstandsklasse 1 omfattes af en supplerende sikring med én eller flere af følgende tiltag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevaring af store træer til død og henfald • Bekæmpelse af invasive arter • Etablering af naturlige vandstandsforhold • Forberedelse til skovgræsning
Urørt skov	<p>I Natura 2000-tilskudsordning for skov omfatter udlæg til urørt skov følgende restriktioner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ingen skovdrift • Ingen fjernelse af levende eller døde træer • Ingen gødskning, kalkning eller kemisk bekæmpelse • Ingen forstyrrelse af jordbunden • Ingen oprensning eller nygravning af grøfter • Plejeret til handleplan-myndigheden til bekæmpelse af arter, der optræder invasivt

Bilag 4: Strategisk Miljøvurdering

Jævnfør lovbekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 om miljøvurdering (miljøvurderingsloven) skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

Det foreliggende forslag til handleplans indhold er i vidt omfang baseret på Natura 2000-planens forslag til foranstaltninger. Da det konkrete forslag til handleplan ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser end det, der fremgår af Natura2000-planen, vurderes forslaget til handleplan ikke at være omfattet af lov om miljøvurdering af planer og programmer.

